

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор ЗВО
Вінницького національного
медичного університету
ім. М.І. Пирогова,
д.мед.н., професор
Вікторія ПЕТРУШЕНКО

[Handwritten signature]
[Handwritten date: 28 серпня]

2024р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Андріївської Мар'яни Іванівни на тему: «Клініко-епідеміологічні та патогенетичні особливості перебігу множинного склерозу у пацієнтів з коморбідним первинним головним болем», що представлена на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина»

Комісія створена на засіданні кафедри нервових хвороб, протокол №11 від 27.05.2024 у складі: завідувача кафедри педіатрії, акушерства та гінекології факультету післядипломної освіти ВНМУ ім. М.І. Пирогова, проф., д.мед.н, Пипи Л.В. (голова) та рецензента – доцента ЗВО кафедри неврології та нейрохірургії факультету післядипломної освіти ВНМУ ім. М.І. Пирогова, к. мед. н. Свістільніка Р.В., проаналізувала результати виконання здобувачем ступеня доктора філософії поза аспірантурою, асистентом кафедри нервових хвороб ВНМУ ім. М.І. Пирогова Андріївською Мар'яною Іванівною освітньо-наукової програми, індивідуального плану наукових досліджень, ознайомила з текстом дисертації, опублікованими науковими статтями та тезами за темою дисертації, висновками комітету з біоетики Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова (протокол № 7 від 01.10.2020р.

та протокол № 7 від 27.05.2024р.), а також заслухала доповідь здобувача у вигляді публічної презентації дисертаційної роботи на розширеному засіданні кафедри нервових хвороб ВНМУ ім. М.І. Пирогова та відповіді здобувача на запитання учасників наукового зібрання.

Актуальність обраної теми дисертації.

Множинний склероз (МС) є поширеним аутоімунним захворюванням центральної нервової системи (ЦНС) та виступає складною медичною та соціальною проблемою сучасної неврології. У світі близько 2.8 млрд осіб хворіють на МС. Захворювання маніфестує у молодому віці - згідно отриманих даних в Україні середній вік встановлення діагнозу становить 31-34 роки, що співпадає з даними ВООЗ у різних країнах світу.

Біль як симптом МС спостерігається у близько 80% пацієнтів з МС. Головний біль є досить частим симптомом, що супроводжує МС. Проте все ще зберігається неоднозначність у діагностиці головного болю як первинного чи вторинного при МС. Серед первинного головного болю найчастішою по поширеності у пацієнтів з МС є мігрень. Цікаво, що саме мігрень зустрічається найчастіше у порівнянні з іншими видами первинного головного болю. Також дослідники встановили зв'язок, що головний біль виникає частіше на ранніх етапах перебігу МС, де, власне, роль запалення відіграє ключову роль.

Вплив коморбідного головного болю на перебіг та прогноз МС активно досліджується. Так як швидкість та процес прогресування МС є індивідуальним та залежить від багатьох чинників, особливостей патофізіології, динаміки нейродегенерації та нерозапалення, науковцями проводиться активний пошук усіх можливих несприятливих факторів. Проводиться пошук і тестування різних діагностичних методів та біомаркерів для визначення межових відрізків показників прогресування МС як майбутніх предикторів перебігу хвороби. Вивчаються особливості

клінічного перебігу МС та різноманіття коморбідностей, а також поєднання клініко-епідеміологічних, клініко-психологічних, нейрофізіологічних властивостей перебігу МС.

Пошук нових нейрофізіологічних патернів та клінічна оцінка коморбідності з первинним головним болем у пацієнтів з МС є актуальним і при різних типах перебігу МС.

Варто відмітити, що комплексне вивчення клініко-епідеміологічних особливостей первинного головного болю у пацієнтів з МС у поєднанні з інструментальними методами обстеження, зокрема застосуванням парної транскраніальної магнітної стимуляції серед дорослих пацієнтів з МС, не проводилося. У зв'язку з цим вивчення вказаних питань є актуальним, має практичне та соціально-економічне значення.

Тому, дисертаційна робота **Андрієвської Мар'яни Іванівни** на тему: **«Клініко-епідеміологічні та патогенетичні особливості перебігу множинного склерозу у пацієнтів з коморбідним первинним головним болем»** є своєчасною та актуальною, оскільки спрямована на вирішення актуальної задачі сучасної неврології – удосконаленню діагностики та прогнозу коморбідного первинного головного болю при різних типах перебігу МС шляхом аналізу моторних, когнітивних та психологічних особливостей перебігу основного захворювання та аналізу показників збудливості кори шляхом проведення парної транскраніальної магнітної стимуляції.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та відповідності темі дисертації.

Робота в цілому подана як суцільне закінчене наукове дослідження, присвячене дослідженню поширеності первинного головного болю у пацієнтів з МС та впливу коморбідності на прогноз основного захворювання. Дисертаційна робота виконана на сучасному

науково-практичному рівні і базується на достатній для вирішення поставлених задач кількості клінічних спостережень.

Методи досліджень, що використані в роботі, є сучасними, інформативними і адекватні поставленим завданням. У відповідності до завдань дослідження було виконано клініко-неврологічне обстеження (Розширена шкала оцінки ступеня інвалідизації (Expanded Disability Status Scale, EDSS), оціночні шкали моторної функції при МС (Тест ходьби на 25 футів (Timed 25-Foot Walk, 25FWT), Тест з кілочками та дев'ятьма отворами (Nine hole-Peg test, 9HPT), визначення ступеня тривоги (шкала тривоги Спілбергера-Ханіна) та депресії (шкала депресії Бека), визначення ступеню больового синдрому (шкали візуально-аналогова шкала болю (ВАШ), шкала оцінки впливу мігрені на повсякденне життя та працездатність (Migraine Disability Assessment Test, MIDAS), коротка форма опитувальника Мак-Гілла), когнітивне тестування (Тест на зіставлення символів та цифр Symbol Digit Modal Test (SDMT), інструментальний та нейрофізіологічний (парна транскраніальна магнітна стимуляція (ТМС), електронеуроміографія, метод подвійних викликаних потенціалів), аналітико-статистичні методи (з використанням пакету програм SPSS, Microsoft Excel 2012, R-studio). Статистична обробка первинного цифрового матеріалу проведена коректно, підтверджена статистична значимість отриманих результатів. Назва дисертації відповідає її змісту. Основні наукові положення, висновки та практичні рекомендації, що містяться в дисертації, науково обґрунтовані, базуються на фактичних даних, є логічним підсумком отриманих результатів досліджень.

Наукові положення базуються на аналізі великого масиву джерел літератури, включаючи провідні дослідження з обраної проблематики в рецензованих фахових виданнях. Висновки та рекомендації засновані на опрацьованих дисертанткою даних власного дослідження з проведенням відповідного статистичного аналізу, що підтверджує їх достовірність.

Отримані результати дослідження доповнюють напрацювання інших авторів із обраної теми та обґрунтовано доводять необхідність врахування коморбідного первинного головного болю у веденні хворих на МС та використання нейрофізіологічних методів як допоміжних у прогнозуванні різних типів перебігу МС.

Основні положення дисертаційної роботи опубліковані у 5-х вітчизняних фахових виданнях, а також представлені 3-ма тезами матеріалів конференцій та конгресів. Результати дослідження презентувалися на 3х науково-практичних конференціях професійного спрямування, серед яких 17й Європейський конгрес головного болю, що дозволило впровадити їх у навчальний та лікувальний процес.

Безпосередній особистий внесок здобувача до наукових публікацій є наступним:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Andriievskaya, M.I. (2022). Comorbid primary headache: occurrence and prevalence in patients with relapsing remitting multiple sclerosis. *Art of Medicine*, 23(3), 7-11. (Фахове видання України. Журнал зареєстровано у Міжнародних наукометричних системах Index Copernicus, Google Scholar)
2. Андрієвська, М. І. (2023). Зв'язок між коморбідним первинним головним болем, тривогою та депресією серед пацієнтів з розсіяним (множинним) склерозом. *Здобутки клінічної і експериментальної медицини*, 56(4), 7–11. (Фахове видання України. Журнал зареєстровано у Міжнародних наукометричних системах Index Copernicus, Google Scholar)
3. Московко, Г., & Андрієвська, М. (2023). Вплив коморбідного первинного головного болю на неврологічну функцію пацієнтів з множинним склерозом. *Експериментальна і клінічна медицина*, 92(3), 63-72. (Фахове видання України. Журнал зареєстровано у Міжнародних наукометричних системах Index Copernicus, Google Scholar. Дисертантка

виконала підбір клінічного матеріалу, аналіз літературних джерел, написання фрагментів тексту, формування висновків, написання та оформлення статті виконано у співавторстві)

4. Andriievskaya, M.I. (2024). The role of transcranial magnetic stimulation in multiple sclerosis prognosis. *Ukrainian Medical Journal*, 3 (161), 1-3. (Фахове видання України. Журнал зареєстровано у Міжнародних наукометричних системах *Index Copernicus*, *Google Scholar*)

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

5. Московко, С., Московко, Г., Андрієвська, М., & Співак, Я. (2020). Особливості коморбідного больового синдрому та когнітивної дисфункції у пацієнтів з множинним (розсіяним) склерозом. *Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії*, 20(4), 216-224. (Фахове видання України. Журнал зареєстровано у Міжнародних наукометричних системах *Index Copernicus*, *Google Scholar*. Дисертантка виконала підбір клінічного матеріалу, аналіз літературних джерел, написання фрагментів тексту, формування висновків, написання та оформлення статті виконано у співавторстві)

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. М.І. Андрієвська. Коморбідні розлади психіки у пацієнтів з рецидивуючо-ремітуючим типом множинного склерозу. Матеріали XIX Наукової конференції студентів та молодих вчених «Перший крок в науку – 2022», 07-09 квітня, м. Вінниця, 2022, с. 431-432. (Тези).

7. Andriievskaya, M. (2023). Comorbid migraine characteristics in patients with multiple sclerosis. *Materials of VI CISP Conference «Globalization of scientific knowledge: international cooperation and integration of sciences»*, *Grail of Science*, (32), 13.10.2023, Vinnytsia, UKR - Vienna, AUT, 382–383. (Тези).

8. M.I. Andriievskia. Impact of comorbid primary headache on cognitive function of patients with multiple sclerosis. EHC 2023;365 (Suppl: Abstracts from the 17th European Headache Congress: LP031). (*Тези та стендова доповідь*).

У вказаних наукових публікаціях повністю викладені результати дисертаційного дослідження, наукові положення, висновки і практичні рекомендації, які випливають із них.

Результати досліджень, що включені до дисертації, оприлюднені на таких конференціях: XIX Наукова конференція студентів та молодих вчених «Перший крок в науку – 2022», 07-09 квітня, м. Вінниця; VI CISP Conference «Globalization of scientific knowledge: international cooperation and integration of sciences», *Grail of Science*, 13.10.2023, Vinnytsia, UKR - Vienna, Austria; the 17th European Headache Congress, 6-9 грудня 2023, м. Барселона, Іспанія.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

Робота виконується згідно плану науково-дослідних робіт Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова і є фрагментом комплексної науково-дослідної роботи кафедри нервових хвороб «Клінікоепідеміологічна характеристика основних захворювань нервової системи в Подільському регіоні України», номер держреєстрації 0196U004916.

Дослідження є вагомим для медичної науки, оскільки спрямовано на пошук доступних методів діагностики та прогнозу множинного склерозу та удосконалення раннього виявлення коморбідного первинного головного болю.

В результаті проведеного дослідження отримано дані про поширеність коморбідного первинного головного болю, а саме мігрені та головного болю напруги, та його впливу на прогресування та прогноз у хворих на МС залежно від віку, статі, клінічних типів перебігу основного захворювання.

Проаналізовано особливості збудливості кори головного мозку у пацієнтів з коморбідним первинним ГБ та МС шляхом проведення парної ТМС. Встановлено роль тривоги, депресії та втоми у пацієнтів з МС та їх вплив на прогноз та якість життя.

Визначено характер взаємозв'язків між моторними шкалами: 25FWT, 9HPT, шкалою EDSS з рівнями тривоги, депресії та втоми, а також з присутністю коморбідного первинного ГБ. Проведено порівняння показників між різними типами перебігу МС та видами первинного ГБ. Проаналізовано когнітивну функцію і пацієнтів з МС за допомогою шкали SDMT. Розроблено протокол парної ТМС для діагностики параметрів збудливості кори, а саме інтракортикальної фасилітації та інгібування, при різних типах перебігу МС та коморбідності з первинним ГБ і проаналізовано ефекти рівнів та варіативності отриманих результатів. Проведене дослідження значно покращить діагностичну та лікувальну складові роботи з пацієнтами з МС, а також може бути використане як методологічна база для подальших наукових досліджень.

Результати наукового дослідження впроваджені у навчальний процес кафедри нервових хвороби та кафедри неврології та нейрохірургії факультету післядипломної освіти вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова, у роботу неврологічних та поліклінічних відділень медичного центру товариства з обмеженою відповідальністю "Медичний центр "Салютем", що підтверджено нормативними документами.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому і основних положень дисертації.

Дисертація викладена на 192 сторінках друкованого тексту, ілюстрованих 24 таблицями та 42 рисунками і складається з вступу, аналітичного огляду літератури, матеріалів та методів дослідження, 3

розділів власних досліджень, аналізу і узагальнення результатів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел літератури (всього - 182 найменувань) та додатків. На початку дисертації наведений “Перелік умовних скорочень”, який містить транслітерацію усіх скорочень, які в подальшому зустрічаються в тексті дисертації.

Дисертаційна робота написана автором із використанням зрозумілих формулювань та логічних заключень. В дисертації обґрунтовано актуальність теми, висвітлені мета, завдання роботи, її наукова новизна та практичне значення.

У **«Вступі»** дисертації автор переконливо доводить актуальність теми, завдання роботи та її зв'язок з науковими програмами, визначені конкретні задачі дослідження, дана характеристика об'єкту та предмету дослідження. Представлені відомості про наукову новизну роботи, практичне значення, апробацію матеріалів дисертації на наукових та науково-практичних конференціях, впровадження їх в практику закладів охорони здоров'я тощо.

Огляд літератури побудований на аналізі великої кількості сучасних джерел інформації (182 джерела, в тому числі 11 – кирилицею, 171 – латиницею) і свідчить про вміння дисертанта працювати з літературою, добре володіння методами аналізу та синтезу наукової інформації, що присвячена вивченню коморбідності первинного головного болю у хворих на МС, особливостей різних типів перебігу основного захворювання з врахуванням коморбідності, сучасних підходів до прогнозування хворих на МС. Даний розділ закінчується резюме, з якого можна зрозуміти, чому автором обрані мета та завдання роботи.

В розділі **«Матеріали та методи дослідження»** детально наведені характеристики обстежених хворих на МС, застосованих методів дослідження, а також подані детальні критерії включення та виключення з дослідження. Дисертантка детально описує клінічні критерії, за якими здійснювалася верифікація діагнозів та застосовувалися методи

обстеження. Дисертантка отримала дозвіл від компанії-власника прав на використання в науковому дослідженні опитувальника Fatigue Assessment Scale (FAS), що підтверджено у додатку рукопису.

Основні результати проведеної дисертантом роботи знайшли своє відображення у 3, 4 та 5 розділах дисертації. Саме в них дисертантка характеризує клінічні особливості пацієнтів, зміни клінічних та функціональних показників у хворих, а також проводить детальну оцінку результатів анкетування та інструментального обстеження. Окрім того, описується методика проведення парної транскраніальної магнітної стимуляції. Всі вказані розділи роботи закінчуються формулюванням резюме, які додатково підкреслюють важливість результатів досліджень.

Розділ 3 «Аналіз впливу первинного головного болю (ГБ) на прогресування множинного склерозу (МС)» складається з опису розділу та 2-х підрозділів і викладений на 21-й сторінках тексту.

Загальний опис розділу знайомить з структурою коморбідного первинного ГБ та містить 1 таблицю та 3 рисунки. Першим його підрозділом є: «Загальна характеристика видів коморбідного первинного головного болю серед пацієнтів з різними типами перебігу множинного склерозу», що викладений на 7-ми сторінках тексту, містить 5 рисунків та 3 таблиці. Авторка дотримувалася сучасних міжнародних рекомендацій, у відповідності до яких визначала поширеність первинного головного болю серед обстежених хворих на МС. У цій частині роботи автор детально описує різні типи перебігу МС та характерну для них коморбідність з первинним головним болем.

Другий підрозділ «Аналіз впливу коморбідного первинного ГБ на прогресування множинного склерозу, моторну функцію та когнітивні властивості пацієнтів» викладений на 11 сторінках тексту, містить 6 рисунків і 6 таблиць.

Дисертантка представила порівняльну характеристику двох основних груп дослідження: пацієнтів з МС з первинним ГБ та без нього при оцінці ступеня прогресування МС згідно шкали EDSS, моторної функції рук та ніг та когнітивного тестування. У цій частині роботи авторка детально описує кореляції з типами перебігу МС, тривалістю хвороби, віку хворих, видами первинного головного болю та його інтенсивності.

Розділ 3 закінчується загальним висновком з визначенням поширеності коморбідного первинного ГБ при різних типах перебігу МС, оцінці впливу коморбідності на прогностичні моторні та когнітивні шкали. Дисертантка встановила, що найбільш поширеним видом первинного головного болю серед хворих на МС була мігрень. Цікавим виявився факт, що саме мігрень переважала у групі пацієнтів з рецидивуючо-ремітуючим типом перебігу МС, а головний біль напруги - серед прогресуючих форм МС.

В розділі 4 **«Особливості психологічних та соціальних характеристик у пацієнтів з множинним склерозом та коморбідним первинним головним болем»** (14 сторінок, два підрозділи) авторка детально описує поширеність та вплив тривоги, депресії та втоми серед хворих з МС та порівнює групи з наявним коморбідним головним болем. Даний розділ роботи проілюстрований таблицями (5), рисунками (7), які додатково підкреслюють наглядність результатів.

Підрозділ 4.1. **«Поширеність тривоги, депресії та втоми серед пацієнтів з МС та коморбідним первинним ГБ»** (10 сторінок, 5 таблиць, 7 рисунків) присвячений опису поширеності тривоги, депресії та втоми серед хворих на МС, а також впливу коморбідного первинного ГБ на показники психологічної оцінки хворих. Описано поширеність тривоги, депресії та втоми серед різних типів перебігу МС та проаналізовано характеристики у групах з різними видами первинного ГБ.

Підрозділ 4.2. «Взаємозв'язок між соціальними факторами та рівнями тривоги, депресії та втоми серед пацієнтів з МС» (4 сторінки) присвячений дослідженню особливостей різних соціальних груп пацієнтів, включно з рівнем освіти, сімейним статусом, наявністю роботи та місцевості проживання. Автор приходить до висновку, що вищенаведені соціальні фактори не мали статистично значущого впливу на рівні тривоги та депресії, проте було знайдено обернений кореляційний зв'язок між рівнем втоми та наявністю роботи у пацієнтів з МС ($r=-0.23$; $p=0.01$)

Розділ 5 «Нейрофізіологічні зміни збудливості кори головного мозку у пацієнтів з множинним склерозом та коморбідним первинним головним болем» викладений на 36 сторінках та добре проілюстрований (8 таблиці, 16 рисунків). Дисертантом проведена оцінка показників збудливості кори шляхом проведення парної ТМС. В основі порівняння та аналізу даних були такі методи статистичного аналізу як профільний аналіз з оцінкою ефектів рівнів, паралелізму та варіативності.

Цей розділ є головною частиною роботи та містить результати ретельного аналізу таких нейрофізіологічних показників як моторний поріг у спокої (MT); базова амплітуда моторного викликаного потенціалу (AMEP); ISI міжстимульний інтервал; коротко-інтервальне внутрішньо-кортикальне гальмування/інгібування (SICI); коротко-інтервальна внутрішньо-кортикальна фасилітація (SICF). Представляє науковий інтерес встановлені автором предиктори змін збудливості кори серед різних типів перебігу МС. При порівнянні групи хворих на рецидивуючо-ремітуючий МС та прогресуючий МС та присутністю коморбідного первинного ГБ, дисертанткою було виявлено статистично достовірний ефект паралелізму серед пацієнтів з прогресуючим МС по показниках інтракортикальної фасилітації, які змінювалися в залежності від присутності коморбідного ГБ ($p<0,01$).

У розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» М.І. Андрієвська проводить ретельний аналіз результатів власної роботи. Цей розділ дає вичерпне уявлення про методологічні підходи, характер і результати проведених нею досліджень.

Основні результати роботи сформульовані автором у 6 **висновках**. Вони конкретні, містять відповіді на поставлені задачі дослідження, базуються на цифрових даних та засвідчують важливість раннього виявлення коморбідного первинного ГБ серед хворих на МС. Дисертація добре ілюстрована, містить 42 рисунків, 24 таблиць та 4 додатків.

Первинна документація дисертаційної роботи представлена в повному об'ємі і повністю відповідає змісту дисертаційного дослідження. Перевірка первинної документації показала повну вірогідність усіх первинних документів. Під час перевірки узагальнених даних з фактичним матеріалом виявлена їх повна відповідність.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці

Слід зауважити, що дисертанткою обґрунтовано доцільність проведення комплексного клініко-неврологічного та нейрофізіологічного обстеження хворих на МС з деталізованим опитуванням та оцінкою характеристик первинного головного болю, психоемоційного статусу, враховуючи тривогу, депресію та втому, соціального статусу пацієнтів з МС з метою ранньої діагностики коморбідності та прогнозування основного захворювання. Також аргументовано, чому для моніторингу та прогнозування неврологічного дефіциту варто використовувати не лише шкалу EDSS, але і моторне тестування 25FWT, 9HPT разом з когнітивним тестуванням SDMT у пацієнтів з різними типами перебігу МС та коморбідним первинним ГБ. Авторкою пояснено необхідний моніторинг рівня втоми у пацієнтів з МС, особливо за присутності коморбідного первинного ГБ, оскільки втома може мати негативний вплив на оцінку та

прогноз неврологічного статусу та когнітивної функції пацієнтів з МС. Розроблено протокол виконання парної ТМС, що забезпечить надійну оцінку стану збудливості кори серед різних типів перебігу МС та може стати індикатором переходу рецидивуючо-ремітуючої форми МС у вторинно-прогресивний МС. Зокрема, присутність коморбідного первинного ГБ має негативний вплив на показники інтракортикальної фасилітації у пацієнтів з РРМС та інтракортикального інгібування серед пацієнтів з ПМС. Результати дисертаційного дослідження та практичні рекомендації, які на них ґрунтуються можуть бути рекомендовані до використання у навчально-методичній та науковій роботі кафедр неврології та нейрофізіології вищих навчальних медичних закладів України, а також у практичній діяльності закладів охорони здоров'я первинної, вторинної ланки та високоспеціалізованих медичних закладах.

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

Автор не порушував принципи академічної доброчесності при виконанні дисертаційного дослідження та написання роботи. Рукопис дисертації Андрієвської М.І. на тему: «Клініко-епідеміологічні та патогенетичні особливості перебігу множинного склерозу серед пацієнтів з коморбідним первинним головним боєм» обсягом 171 сторінок друкованого тексту було перевірено на плагіат програмним засобом «антиплагіатна Інтернет – система Unicheck». Рівень оригінальності становить 94,3 %. За перевіркою посилань комп'ютерною програмою визначено, що наявні окремі співпадіння з власними публікаціями, термінологією, посиланнями на літературу та загальноживаними фразами.

Результати обговорення презентації на засіданні кафедри (структурного підрозділу)

За результатами обговорення презентації на засіданні кафедри слід відзначити, що дисертантка володіє матеріалами дисертаційного дослідження, відповідає на питання, пов'язані із дисертаційною роботою, дотримується таймінгу доповіді, інформація представлена у доповіді, відповідає матеріалам дисертаційного дослідження.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

За основними змістовними ознаками, актуальністю, науковою новизною та обґрунтованістю основних положень, висновків і рекомендацій, теоретичним і практичним значенням, висвітленню результатів роботи у вітчизняних та закордонних періодичних наукових виданнях, дисертація оформлена згідно наказу МОН України №40 від 12.01.2017 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

На момент проведення фахового семінару для апробації дисертації всі неточності усунені, зауваження ліквідовані. Претензій до дисертанта та його роботи немає. Дисертаційна робота в повній мірі відповідає спеціальності 222 «Медицина».

ВИСНОВОК

Дисертація Андрієвської Мар'яни Іванівни на тему: **«Клініко-епідеміологічні та патогенетичні особливості перебігу множинного склерозу серед пацієнтів з коморбідним первинним головним болем»**, що представлена на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 «Медицина», є завершеною науковою працею, в якій наведені нові науково обґрунтовані результати проведених особисто здобувачем досліджень щодо вирішення науково-практичної задачі, яка полягає у вдосконаленні діагностики та прогнозу перебігу множинного склерозу з коморбідним первинним головним болем шляхом вивчення клініко-неврологічних та нейропсихологічних проявів, стану процесів збудливості кори.

Одержані під час виконання дисертаційної роботи результати мають істотне значення для сучасної медицини та підтверджуються документами, які засвідчують проведення таких досліджень. За основними змістовними ознаками, актуальністю, науковою новизною та обґрунтованістю основних положень, висновків і рекомендацій, теоретичним і практичним значенням, дисертація повною мірою відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ №341 від 21 березня 2022 р., №502 від 19 травня 2023 р. та №507 від 3 травня 2024 р. і оформлена відповідно до наказу МОН України №40 від 12.01.2017 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та рекомендується до проведення публічного захисту дисертації з метою присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 «Медицина».

Висновок підготовлено за результатами фахового семінару, який відбувся 17 червня 2024 року на кафедрі нервових хвороб дистанційно на платформі Google Meet за участі фахівців кафедри нервових хвороб, неврології та нейрохірургії факультету післядипломної освіти Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова.

**Головуюча на засіданні кафедри
нервових хвороб**

д.мед.н., професор ЗВО кафедри
педіатрії, акушерства та гінекології
факультету післядипломної освіти
ВНМУ ім. М.І. Пирогова

[Signature] — професор Лариса ПИПА

17.06.2024 року